

A párhuzamosok találkozása

A boldogtalan könyvtárosok mind hasonlóak egymáshoz, viszont minden boldog könyvtáros a maga módján az.

A boldogtalanok nem veszik észre, hogy univerzum veszi körül őket; a boldogok számtalan okot találnak arra, hogy lubickoljanak a szakma változatosságában, a vélemények és ellenvélemények, a valóságos történetek és mesék, a tételek és cáfolatok, a talmi és a gyémánt, a hazugság és az örök igazság szivárványos tengerében. De hagyjuk a képes beszédet! Vegyünk egy példát. Itt van mindjárt két tétel: a párhuzamosok a végtelenben találkoznak, mondja Euklidész, erre mit mond az egyik Bolyai, hogy nem, a meghirdetett találkozó elmarad. Jó hírem van, egyiküknek sincs igaza. A párhuzamosok igenis találkoznak, de nem a végtelenben, hanem itt, előttünk. Két boldog könyvtáros személyében.

Olyan nincs, hogy „született” könyvtáros. Olyan van csak, hogy a sors úgy hozza, hogy az ember könyvtáros lesz vagy könyvtárossá teszik. Van, akit egyenesen a történelem szele repít e gyönyörű pályára. Egyikük elindul Zalából, a másik meg Baranyából. Egyiknek jut kis könyvtár, majd egy kicsit nagyobb, majd Budapest, az irányító szerep, hogy majd onnan a többire, a sok kis könyvtárra is hathat. Milyen igaza volt annak, aki hívta! És a könyvtáros, a boldog, olyan, mint a folyadék: kitölti a rendelkezésére álló helyet. Először kislányok és fiúk boldog könyvtárossá nevelése, nem oktatása, nevelése. Utána a valamennyi magyar könyvtár legkisebb közös többszörösének irányítása, magyarul a KMK azon évtizedeinek alakítása, étellel való megtöltése, fogalomná nemesítése, amikor a KMK KMK volt. Aki tudja, tudja, hogy miről beszélek, aki nem, nem, Megyünk tovább. Hová? Egy kicsit a senki földjére, utána baráti hívásra, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárba. És ott aztán a legfontosabb stratégiai pont elfoglalása, strukturálás, álmódzással és valóraváltásokkal. Előbb egy kis ismerkedés a „hálózattal”, lehetőleg úgy, hogy a kolleginák tátsák el a szájukat, hogy jön valaki, aki azonnal átlátja a teret; előbb szóban, majd valóságban kidobja a könyvtárból a felesleget (na, nem könyvet vagy könyvtárost, az nem az ő dolga), hanem a szellősséget, az átláthatóságot, az esztétikumot gátló falakat, polcokat, mifénéket. Aztán egy zenei könyvtár megálmodása, meg egy új központi könyvtáré, annak minden zegét-zugát bejárva, minden funkcióját átgondolva. A tervező-építész könyvtárossá faragni már szinte gyerekjáték volt. Struktúra, funkció, stratégia – gondolnánk, hogy csúf szavak, de nem, ha hévvel, szívvel, ésszel, lendülettel, meggyőző érvekkel töltődnek meg. Mindeközben a szakma nemzetközi meghódítása, legalább három nyelven. És ha történelmileg úgy alakul, hogy kész, ennyi volt, akkor jöjjenek a – na jó, a már nem annyira – fiatalok, akkor elhagyható a gyakorlat színes terepe, jöhet az elméleti megalapozás, immár legalább ötven év tapasztalatának kézikönyvesítése. És megszülethet a Sallai–Sebestyén XXI. századi változata, a *Könyvtárosok kézikönyve* öt kötetben. (Tedd a szívedre a kezed gyarló, de boldog könyvtáros – a boldogtalanokat nem is kérdezem –, hány kötetten rágtad át magad? Na látod, hát ezek voltak ők; amit mi

elolvasni sem bírnuk emberi kicsinységből, azt ők meg tudták írni – emberi nagyságból.) És, amikor ennek is vége, akkor jön el az önfeledt olvasás ideje, na, meg a bridzselése, a kiválasztott rokonok, barátok lelkének ápolásáé.

És most, mielőtt a nagy találkozásról is beszámolnék, nézzük a sínpár másik szárát. Vihogó kamaszlányok tanára '56-ig, belegondolni sem merek, hogy mit művelhetett a „sajnálatos események” idején, hogy azonnal kirúgták, és évtizedek múltán meg Füzéki-díjat kapott. De belegondolok, és nagyon örülök, hogy később közelről is megismerhettem a gondolkodását. Veszprém megyei könyvtár, borozgató, jó kedélyű könyvtároskodás, majd KMK. (Figyelem: a párhuzamosok már itt elkezdnek közeledni egymáshoz!) Olvasáskutatás, olvasásszociológiai alapvetések elkészítése, mellé üdítőnek jóízű könyvtári kalauzok készítése gyerekek, felnőttek egyaránt, mert bújik belőle kifelé a pedagógus. Aztán, amikor kibújt, akkor kedvvel nekiláthat a könyvtárosoktatás megújításának, addig-addig, amíg ő is a Fővárosi Szabó Ervinben találja magát. Ő, ezek az ügyes párhuzamosok! Stratégiázhat és strukturálhat ő is egy darabig, szervezhet központi ellátószolgálatot, meg megyebet, de azért előbb-utóbb mindenkiből az lesz, aminek lennie kell, kivált a boldog könyvtárosból, a sokféle módon boldogulóból: mert eljött a pálya csúcsa: a tájékoztatás. Nem ám csak egy osztály vezetése, vagy egy új szolgáltatás, a közhasznú információszolgálat megszervezése, azt bárki meg tudja csinálni, hanem a személyes rohangálás lexikontól katalógusig, enciklopédiától szótárig, hogy kellő választ találjon a hozzáérkező kérdésre. (Hol volt akkor még az adatbázis, meg a wikipédia!) Hol, hol, hát az ő fejében!

És aztán, ahogy ez lenni szokott, eljött a búcsú pillanata, de hát a boldog könyvtáros, esetünkben még nem boldogult eléggé, ezért gyorsan megírta Budapest könyvtárainak történetét. Két kötetben. Remélem, nincs ember ebben a szakmában, aki nem vette kezébe, és ne örvendezett volna, hogy milyen izgalmas is tud lenni egy ilyenféle könyvtártörténeti olvasmány. És, amikor már ez is megvolt, akkor még koronaképpen a Budapest Gyűjtemény történetét is kirázta a kisujjából, majd eljött nála is az olvasás ideje, no meg egy kis kertészkedés és unokahadak pásztorolásáé.

És képzeljétek, jó kollégák, a két sínszál, a párhuzamosan futó két boldog könyvtáros nem írókat olvas, mint te vagy én, hanem auktorokat. Veretes antik szövegeket, pihenésképpen jó XIX. századi szerzőket. Nem izgatja őket az aktuális kánon, divat és a posztmodern. Ők nem szövegeket olvasnak, hanem gondolatokat. És ezeket, meg az évek alatt gyűjtött ismereteket, helyismereteket péntekenként budapesti sétáikon megosztják egymással, mert a párhuzamosok minden pénteken találkoznak. Egy városrészt bejárnak, elmondják egymásnak, amit tudnak, és boldogok. Plusz egy korsó sör.

És, hogy mindezt miért mondtam el itt és most? Azért mert Papp István novemberben, Katsányi Sándor decemberben 80 éves. Aki találkozik velük és rájuk néz, akkor is kívánjon nekik egészséget és boldogságot, ha nem hiszi el, hogy ez igaz lehet. És ha valóban kételkedtek, hogy ez a két deli ifjú nyolcvanéves, hát keressétek a nőt: Adrit és Lillát.

Az ünnepeltek egyike után ötven, a másika után negyven éve lihegve futó

Havas Katalin